



Monumentnummer*: 529955

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 22 oktober 2007
Kadaster deel/nr 82674/130

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Zeist	Zeist	Utrecht		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Zeist	L			1389
Zeist	L			1455
Zeist	L			1456
Zeist	L			1460
Zeist	L			1461
Zeist	L			124
Zeist	L			1564
Zeist	L			1516
Zeist	L			1566
Zeist	N			8180
Zeist	N			8182
Zeist	G			1953
Zeist	L			194
Zeist	L			78
Zeist	L			144
Zeist	L			148
Zeist	L			1186
Zeist	L			1015
Zeist	L			203
Zeist	L			152

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Zeist	L			543
Zeist	L			449
Zeist	L			115
Zeist	L			359
Zeist	L			102
Zeist	L			113
Zeist	L			50
Zeist	L			80
Zeist	L			531
Zeist	L			994
Zeist	L			137
Zeist	L			445
Zeist	L			288
Zeist	L			105
Zeist	N			415
Zeist	L			530
Zeist	L			1041
Zeist	L			111
Zeist	L			532
Zeist	L			59
Zeist	L			289
Zeist	L			317
Zeist	L			51
Zeist	L			93
Zeist	L			1184
Zeist	L			49
Zeist	L			65
Zeist	G			1794
Zeist	N			422
Zeist	L			1079
Zeist	L			448
Zeist	L			96
Zeist	L			147
Zeist	L			1373

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Zeist	L			67
Zeist	L			64
Zeist	L			487
Zeist	G			1888
Zeist	L			55
Zeist	L			61
Zeist	L			99
Zeist	L			316
Zeist	L			109
Zeist	L			106
Zeist	L			60
Zeist	L			1014
Zeist	L			151
Zeist	L			87
Zeist	L			150
Zeist	L			118
Zeist	L			444
Zeist	L			1067
Zeist	L			103
Zeist	L			66
Zeist	L			459
Zeist	L			149
Zeist	L			992
Zeist	L			108
Zeist	G			1877
Zeist	L			69
Zeist	L			145
Zeist	L			1372
Zeist	G			1158
Zeist	L			469
Zeist	G			1887
Zeist	L			499
Zeist	L			1185
Zeist	L			114

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Zeist	L			558
Zeist	L			1438
Zeist	L			494
Zeist	L			1436
Zeist	L			1110
Zeist	L			62
Zeist	L			101
Zeist	L			446
Zeist	L			110
Zeist	L			542
Zeist	L			76
Zeist	L			116
Zeist	L			63
Zeist	L			100
Zeist	L			318
Zeist	N			741
Zeist	L			122
Zeist	L			53
Zeist	L			1111
Zeist	L			104
Zeist	L			468
Zeist	L			75
Zeist	L			112
Zeist	L			90
Zeist	L			97
Zeist	L			123
Zeist	L			1437
Zeist	L			442
Zeist	L			54
Zeist	L			401
Zeist	L			70
Zeist	L			52
Zeist	L			107
Zeist	L			993

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 2:

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats Slot Zeist, aangelegd tussen 1677 -1686 is in hoofdlijnen de formele Franse aanleg, oorspronkelijk bestaande uit decoratieve deeltuinen, nutstuinen en sterrenbossen symmetrisch langs een centrale hoofdas aangelegd, herkenbaar gebleven in groter verband binnen de stedenbouwkundige aanleg van Zeist, in kleiner verband binnen de grenzen van de huidige beschermde buitenplaats. De aanleg wordt sterk bepaald door de aanwezige verkaveling ter plaatse; de Koelaan volgt hierbij duidelijk de oorspronkelijke verkavelingsstructuur. De zeventiende-eeuwse hoofdstructuur bestaat uit de lange met bomen beplante centrale hoofdlanen tevens zichtassen, de rechte lanen ter begrenzing van de buitenplaats aan weerszijden (Waterigeweg en Karpervijver/Filosofenlaantje), dwarslanen en de omgrachtingen van het slot en de voormalige deeltuinen. De hoofdlaan is thans met bomen beplant en aan weerszijden afgezet met brede grasstroken. De toegang ter hoogte van de Lageweg wordt gevormd door een monumentaal hekwerk dat zich oorspronkelijk aan het Rond bevond. Voor het slot een dwarsas, de latere Zinzendorflaan, met een open voorplein dat toegang geeft via een brug tot het slot. De gebouwencomplexen aan Broeder- en Zusterplein volgen de vorm van de oorspronkelijk open weilanden aan weerszijden van de centrale as, de achter het Zusterplein gelegen begraafplaats van de Broedergemeente is op een voormalige deeltuin (De Nieuwe Kom of Orangerij Park) gesitueerd. Van De Nieuwe Kom en de nutstuin aan weerszijden van de hoofdas zijn twee, gerestaureerde, tuinmuren bewaard gebleven. Achter het hoofdgebouw wordt het middendeel door een halve cirkel afgesloten, geflankeerd door twee rechthoekige zijdelen (vgl. Loo en Voorst). Deze formele structuur is in de landschappelijke aanleg van Zocher nog in hoofdvorm herkenbaar.

Op de plaats direct achter de spiegelboog (of halve cirkel) lagen in de zeventiende eeuw twee 'bogaarden en de meloen tuynen'. Daarachter kwamen de sterrenbossen die liepen tot aan de Blikkenburgerlaan. Dit werd het Achterbosch genoemd. Wat Zocher deed was het volgende. Het gedeelte rechts achter de vijverboog, oorspronkelijk de moestuin, had hij gedeeltelijk als open ruimte of tuin gepland. Daarachter ontwierp hij ter plaatse van het oude sterrenbos een met bosjes en clumps beplant gedeelte met lange gebogen paden tot aan de Blikkenburgerweg, de oude dwarse laan die Stoopendaal ook al tekende. Volgens de topografische kaart van 1872 is dit ook daadwerkelijk uitgevoerd. Wat ook is uitgevoerd is de verwijdering van een deel van de Koelaan tot aan de Blikkenburgerlaan (pas eind jaren dertig van de 20ste eeuw is die weer teruggebracht) om de gebogen lijnen van paden en beplanting en de vista naar de Blikkenburg en Wulperhorst niet te verstoren. Alleen een doorbraak in de rigide lijn van de Blikkenburgerweg die Zocher had ontworpen is niet uitgevoerd. De voormalige moestuinen en sterrenbossen zijn na deel te hebben uitgemaakt van de landschappelijke aanleg van Zocher, heringericht deels als sportvelden en deels als volkstuinen.

Van de tuinornamenten die de aanleg oorspronkelijk stoffeerden, resteert thans nog een beeldengroep met allegorische figuren van de werelddelen Europa en Afrika, als markering van het uitstroompunt van de watersource in de slotvijver aan de zuidzijde, en één van de theekoepels die de beide hoeken van de tuin achter het slot aan de slotgracht accentueerden. Tevens zijn twee tuinvazen bewaard gebleven. In feite heeft Zocher zijn ingrepen beperkt gehouden. De spiegelboogvormige vijver heeft hij als het ware afgerond, een hoek van de tuin doorgraven zodat er een eilandje ontstond en door het geraffineerd plaatsen van boomgroepen en de aanleg van gebogen paden, heeft hij de illusie gewekt dat het hele park totaal was veranderd. De (topografische) kaarten van 1700, 1800, 1831, 1872 en 1927 laten zien hoe knap hij de illusie van eindeloze verten met de geringste ingrepen tot stand heeft gebracht. Karakteristiek voor deze aanleg zijn de boomgroepen, waartussen een schuine zichtas vanaf het huis naar de verderop gelegen buitenplaatsen Blikkenburg en Wulperhorst is gecreëerd. De aanleg bevat verder enkele solitair en een met bomen beplant eilandje in de vijver. De zeventiende-eeuwse zichtsassen zijn deels door de latere wijziging in landschapsstijl ongedaan gemaakt.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Waardering

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG van Slot Zeist is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang: Als representatief voorbeeld van een in structuur bewaard gebleven zeventiende-eeuwse formele aanleg;

- Vanwege de kwaliteit van de karakteristieke latere wijziging in landschapsstijl, waarin een aantal zeventiende-eeuwse formele elementen gehandhaafd is;
- Vanwege de plaats van de aanleg in de ontwikkeling van de Nederlandse hofkunst, en de invloed op de tuinen van het Loo en Voorst;
- Vanwege de plaats in het oeuvre van J.D. Zocher jr.
- Vanwege de betekenis voor de ruimtelijke ontwikkeling van het dorp Zeist.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg